

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

DOM
2017-04-26
Stockholm

Mål nr
M 11333-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-11-30 i mål nr 4987-15, se bilaga A

KLAGANDE

Falu kommun
791 83 Falun

Ombud: Stadsjuristen LN och miljöinspektören PS

MOTPART

Boda Energi AB, 556633-9700

ÖVRIGA PARTER

1. Myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun
791 83 Falun

2. MA

3. MAH

samma adress som 2

SAKEN

Föreläggande om skyddsåtgärder avseende vindkraftverk på fastigheten X i Falun kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår Falu kommuns förstahandsyrkande att hindersbelysningen på vindkraftverket ska förses med ett radarbaserat kontrollsystem.

2. Mark- och miljööverdomstolen föreskriver som ytterligare försiktighetsmått att vindkraftverkets totalhöjd inte får överstiga 150 meter.

Dok.Id 1337972

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Falu kommun (kommunen) har i första hand yrkat att punkten 5 i det ursprungliga beslutet fastställs i sin helhet och i andra hand yrkat att maximihöjden på vindkraftverket begränsas till 150 meter.

Boda Energi AB (bolaget) har bestritt bifall till överklagandet. Om Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att ett kontrollsystem måste installeras har bolaget i enlighet med kommunens andrahandsyrkande medgett att höjden begränsas till 150 meter.

MA och **MAH** har biträtt kommunens talan.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har utöver vad som framgår av Myndighetsnämndens för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun beslut och vad som anförts i underinstanserna gjort i huvudsak följande tillägg och förtydliganden:

Det tilltänkta vindkraftverkets placering och utformning strider mot kommunens översiktsplan eftersom det aktuella området inte är utpekade som intresseområde för vindbruk. Högre krav på skyddsåtgärder bör därför kunna ställas. Det finns andra platser inom kommunen som är mer lämpliga för vindkraftverk. Hindersbelysning i form av blixtljus skulle innebära en inte acceptabel störning i området. Området saknar idag ljuskällor i övrigt och det vita blixtljuset skulle därför ge upphov till betydande störningar. Det finns ett antal fäbodrar och andra typer av fritidshus som skulle påverkas av ljusstörningar. De enskilda som vistas i fäbodarna och fritidshusen skulle bli störda av det kraftiga blinkande ljuset. Störningarna är mest påtagliga under sensommar och höst. Det är tekniskt möjligt att förse verket med radarstyrt kontrollsystem. Kraven är inte orimliga med hänsyn till de störningar som området kan komma att utsättas för.

Av skälen för myndighetsnämndens beslut framgår att det hade en avgörande betydelse att vindkraftverket skulle förse med ett system som begränsade störningarna från

hindarsbelysningen. Även om anmälan avser ett verk på 200 meter har kommunen inom ramen för en sådan begränsning som nämns i 2 kap. 3 § miljöbalken möjlighet att minska verkets höjd från 200 meter till 150 meter för att befarade störningar i form av blyxtljus inte ska uppkomma.

Frågan om hindarsbelysning och maximal höjd för vindkraftverket måste lösas redan i det nu pågående anmälningsärendet, innan vindkraftverket projekteras och byggs. Syftet med en förprovning i form av en anmälan är att avgörande frågor av detta slag behandlas innan verksamhetsutövaren bygger fast sig i en anläggning.

Hindarsbelysning i form av blyxtljus skulle innebära en inte acceptabel störning i området. Inom de närmaste 3–5 kilometerna från den planerade platsen för verket finns bara skogsmark och bostadsbebyggelse i form av spridda grupper av fäbodrar, fritidshus och liknande bebyggelse. Området är sparsamt upplyst i form av gatubelysning och liknande. En inte obetydlig kvalitet i boendemiljön i området är just frånvaron av artificiellt ljus. I de lägen där hindarsbelysningen syns kommer den att bli ett dominerande inslag i den nattliga vyn.

Bevisbördan för att kostnaden för radarstyrning är orimlig åligger verksamhetsutövaren.

Bolaget har utöver vad som anförts i underinstanserna i huvudsak gjort följande tillägg:

Bolaget avser att följa Transportstyrelsens föreskrifter vad gäller blinkljusets riktning m.m. för att minimera störningar. Den röda belysningen på det befintliga vindkraftverket har idag konstant samma ljusstyrka som det vita ljuset på nya verket kommer att ha när det är mörkt.

Bolagets kostnader för radarstyrt system står inte i rimlig proportion till den nytta som kan uppnås. Att förse verket med ett sådant system kommer under kraftverkets livslängd att medföra en ytterligare kostnad om upp till 10 000 000 kr. Endast Vestas kan leverera verk med radarstyrd hindarsbelysning och det finns således ingen

konkurrens. Merkostnad för verk och utrustning uppgår därför till 4–5 000 000 kr. Kostnaden för fördyrat underhåll inklusive produktionsbortfall är 100 000 kr per år vilket på 20–25 år ger en kostnad om 2–3 000 000 kr.

Ett 200 meter högt vindkraftverk producerar ca 12 000 000 kWh per år medan ett 150 meter högt verk producerar ca 6 000 000 kWh, vilket innebär ca 10 000 000 kr i uteblivna intäkter på 20–25 år.

Det befintliga vindkraftverket är placerat på en punkt ca 330 meter över havet. Det planerade verket kommer att placeras på en punkt ca 300 meter över havet, vilket innebär att det nya verket kommer att vara 20 meter högre än det befintliga.

För de närmast liggande bostäderna kommer verket delvis att skymmas av växande skog som inte är avverkningsmogen under verkets livslängd.

MA och **MAH** uppger att det röda ljuset från befintligt vindkraftverk syns mest när det är mulet eller disigt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Generellt kan sägas att de krav som ställs upp i miljöbalken gäller för både små och stora verksamhetsutövare. Även en liten verksamhetsutövare kan, om det anses nödvändigt, vara skyldig att vidta långtgående skyddsåtgärder. Bedömningen ska såsom underinstanserna anfört ske utifrån den avvägning mellan nytta och kostnad som föreskrivs i 2 kap. 7 § miljöbalken.

Området där vindkraftverket är tänkt att byggas består av ett kuperat skogbeklätt landskap med sjöar och spridd bebyggelse. I kommunens översiktsplan är området inte utpekade som intresseområde för vindbruk. Området är i planen inte utpekade som ett område som är särskilt skyddsvärt och därför ska skyddas mot exploateringar. Någon annan form av områdesskydd finns inte heller inom det område som främst kommer att påverkas av vindkraftverket. Skyddsintresset i det här fallet är enligt kommunen att området är mörkt eftersom det saknar artificiell belysning.

Kommunen anför i sin argumentation särskilt att området är mörkt och att det inom 3–5 kilometer från den planerade platsen för verket bara finns skogsmark och bostadsbebyggelse i form av spridda grupper av fäbodrar, fritidshus och liknande bebyggelse.

Mark- och miljööverdomstolen kunde vid synen konstatera att nära den planerade platsen för verket finns ett befintligt vindkraftverk med röd hindersbelysning. Området är mörkt utan gatubelysning. Inom området bedrivs aktivt skogsbruk och det finns också en mindre bergtäkt som delvis använts för nuvarande vindkraftsetablering. Även om området är mörkt är det inte opåverkat av mänsklig aktivitet. Domstolen kunde vidare vid synen iaktta två grupper av befintliga vindkraftverk, Mombyåsen och Jädraås, som är belägna öster om platsen. Den ena gruppen hade hindersbelysning i form av rött ljus och den andra i form av högintensivt vitt blinkande ljus. Vid en jämförelse mellan dessa grupper hindersbelysning kunde domstolen konstatera att på långt håll är vitt blinkande högintensivt ljus mer synligt och påträngande än rött ljus. Det planerade vindkraftverkets vita hindersbelysning kommer således att synas och vara mer framträdande än befintligt kraftverks röda belysning. Enligt domstolens uppfattning kommer ett sådant högintensivt vitt blinkande ljus att innebära en betydande störning i denna miljö. Påverkan av ljuset kan också variera mellan olika förhållanden. I vissa väderförhållanden, t.ex. vid snöfall och disigt väder kommer påverkan av ljuset vara kraftigare.

En generell utgångspunkt är att ju starkare invändningar som anförts mot placeringen av en verksamhet av detta slag, desto högre krav kan ställas på att verksamhetsutövaren visar att lokaliseringen uppfyller kraven på val av plats enligt miljöbalkens hänsynsregler. Av dessa framgår att för en verksamhet ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet uppnås med minsta möjliga intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen har kommunens invändning i detta fall en sådan tyngd att den valda platsen för det planerade vindkraftverket inte framstår som lämplig om det inte förses med radarstyrd hindersbelysning. Domstolen har då särskilt beaktat

områdets karaktär, kommunens uttryckliga vilja att behålla området opåverkat av ljusstörningar samt det förhållandet att andra områden i kommunen har ansetts lämpligare för vindkraftsetablering. Det är då verksamhetsutövaren som har att visa att ett krav på annan lokalisering är orimligt att uppfylla. Det förhållandet att bolaget äger marken för vald placering är vid denna bedömning ovidkommande. Enligt kommunen finns det områden där det med stöd av översiktsplanen och med hänsyn till miljöbalkens allmänna hänsynsregler skulle vara möjligt att etablera större vindkraftverk. Bolaget får därför inte anses ha visat att vindkraftverket i dess planerade utformning har lokaliserats på bästa plats.

Bolagets inställning att krav på radarstyrd hinderbelysning är orimligt att uppfylla får godtas med hänsyn till att kostnaderna i detta fall ska bäras av ett enda vindkraftverk. Om Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att ett kontrollsystem måste installeras har bolaget i enlighet med kommunens andrahandsyrkande medgett att höjden begränsas till 150 meter. Således ska kommunens förstahandsyrkande om radarstyrd hinderbelysning avslås. Vidare ska som ytterligare försiktighetsmått föreskrivas att vindkraftverkets totalhöjd inte får överstiga 150 meter.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsrådet Johan Svensson, referent (skiljaktig), f.d. tekniska rådet Staffan Lagergren och tf. hovrättsassessorn Elena Landberg (skiljaktig).

Skiljaktig mening, se nästa sida.

SKILJAKTIG MENING I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Hovrättsrådet Johan Svensson och tf. hovrättsassessorn Elena Landberg är skiljaktiga och anför följande:

Vi konstaterar att området inom ramen för kommunens planläggning inte har utpekats som särskilt skyddsvärt. Området omfattas heller inte av något områdesskydd. Vidare är det ett begränsat antal boende som kommer att påverkas och för närliggande bebyggelse, främst Kroktjärns fäbod, kommer i viss mån ljuset också att skärmars av genom befintlig skog som inte under verkets livslängd kommer att vara avverkningsmogen. Bolaget har vidare åtagit sig att följa Transportstyrelsens föreskrifter om ljusstyrka och begränsning av vertikal spridning av ljusstråle, vilket ytterligare minskar störningen i närområdet.

Vid en samlad bedömning finner vi därför att om hindersbelysningen utformas så att den i enlighet med Transportstyrelsens föreskrifter ger minsta möjliga störning för omgivningen kan störningen av ett vindkraftverk med permanent blinkande vitt ljus inte anses vara så stor att det finns skäl att föreskriva om radarstyrd belysning eller en sänkning av vindkraftverkets totalhöjd till max 150 meter. Vid sådant förhållande anser vi att kommunens överklagande ska avslås.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-11-30
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 4987-15

KLAGANDE

Myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun
791 83 Falun

MOTPART

Boda Energi AB

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut 2015-08-24 i ärende nr 505-8159-2015, se
bilaga 1

SAKEN

Föreläggande om skyddsåtgärder avseende vindkraftverk på fastigheten X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 477702

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun (nämnden) beslutade den 18 juni 2015, § 99, efter anmälan från Boda Energi AB (bolaget) om miljöfarlig verksamhet i form uppförande och drift av ett vindkraftverk att förelägga bolaget att iaktta vissa skyddsåtgärder. Avseende hindersbelysning föreskrev nämnden följande villkor.

”5. Hindersbelysningen ska utformas så att den ger minsta möjliga störning för omgivningen. Det nya vindkraftverket ska förses med ett radarbaserat kontrollsystem som innebär att hindermarkeringarna endast tänds när flygtrafik närmar sig vindkraftverket.”

Beslutet överklagades av bolaget till Länsstyrelsens i Dalarnas län (länsstyrelsen) som genom beslut den 24 augusti 2015 biföll överklagandet och upphävde andra meningen i punkten 5 i det överklagade beslutet. Länsstyrelsens beslut har nu överklagats till mark- och miljödomstolen av nämnden.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har i första hand yrkat att punkten 5 i det ursprungliga beslutet ska formuleras enligt följande.

”5. Hindersbelysningen ska utformas så att den ger minsta möjliga störning till omgivningen. Det nya vindkraftverket ska förses med ett kontrollsystem som innebär att hindermarkeringarna endast tänds när flygtrafik närmar sig vindkraftverket.”

I andra hand har nämnden yrkat att vindkraftverkets höjd ska maximeras till 150 meter.

Därutöver har nämnden yrkat att mark- och miljödomstolen ska återsända ärendet till länsstyrelsen med föreläggande att tillse att beslutet delges de sakägare som yttrat sig i ärendet.

Till stöd för sin talan har nämnden anfört i huvudsak följande. Nämnden har beslutat att vindkraftverket ska förses med ett radarbaserat kontrollsystem som innebär att hindersbelysningen endast tänds när flygtrafik närmar sig

vindkraftverket. Nämnden har motiverat sitt beslut i nu aktuell del enligt följande. Enligt anmälan blir verket 200 meter högt. Det innebär att krav ställs i annan lagstiftning på hinderbelysning i form av vitt blyxtljus. Blyxtljuset innebär en betydligt större störning i ett område som i övrigt har få ljuskällor jämfört med den röda hinderbelysningen som krävs för verk upp till 150 meters höjd. Om ett verk med en totalhöjd på över 150 meter ska accepteras bör det förenas med ett krav på radarstyrd hinderbelysning som begränsar störningarna för omgivningen betydligt.

Efter att beslutet fattades har det framkommit att bolaget har velat få större valmöjlighet vad avser tekniken för kontrollsystem och att kostnaden för ett radarbaserat kontrollsystem skulle bli orimligt dyr med en kostnad om ca 10 miljoner kronor enligt uppgift från bolaget.

Nämnden vidhåller uppfattningen att karaktären på det område där verket är beläget innebär att ett blyxtljus skulle innebära en oacceptabel störning. Nämnden har däremot inte för avsikt att detaljstyra valet av teknik för kontrollsystemet. En styrning av kontrollsystemet är däremot en förutsättning för att ett vindkraftverk som är högre än 150 meter ska accepteras på platsen. Om någon teknisk lösning till rimlig kostnad inte går att få fram bör bolaget i stället begränsa höjden på verket till 150 meter så att blyxtljus inte krävs.

Därutöver anser nämnden att den ordning i vilken länsstyrelsen handlagt ärendet och delgett beslutet strider mot förvaltningslagen (1986:223). De närboende som har yrkat att ett kontrollsystem för hinderbelysningen skulle införas har inte kommunicerats och har heller inte delgetts länsstyrelsens beslut. De har således inte haft möjlighet att överklaga det beslut som har gått dem emot. Dessa personer, som har delgett nämndens ursprungliga beslut, lever förmodligen i förvisningen om att deras krav tillgodosetts i beslutet. Nämnden anser därför att länsstyrelsen ska föreläggas att tillse att berörda sakägare delges det överklagade beslutet.

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska fastställa det överklagade beslutet och att nämndens yrkande om kontrollstyrt hinderljus och kravet på ett

vindkraftverk om maximalt 150 meter ska avslås. Till stöd för sin talan har bolaget anfört i huvudsak följande.

Ett kontrollsystem för att få hinderbelysning tänd när flygtrafik närmar sig är en mycket dyr investering och kräver även en dispens från Transportstyrelsen. Gjorda marknadsundersökningar visar att det är ett fåtal leverantörer av vindkraftverk som kan erbjuda ett kontrollsystem som uppfyller Transportstyrelsens krav för att medge dispens. Merkostnaden för de få leverantörer som kan erbjuda ett sådant system är ca 10 miljoner kronor. Detta ska sättas i relation till den totala projektkostnaden om 40 miljoner kronor. Projektet kan inte bära en så stor ytterligare kostnad. Skyddsåtgärden är orimligt dyr i förhållande till nyttan.

I samband med att bolaget ansökte om bygglov för åtgärden kom det endast in ett yttrande från ägarna av fastigheten Y angående befarad störning från hinderbelysningen. Totalt har det inkommit yttranden från två fastigheter i bygglovsansökan. Extra fotomontage har gjorts från fastigheten Y för att tydliggöra hur det skulle se ut. Fotomontagen visar att det planerade vindkraftverket endast skulle bli synligt från en mindre del av fastigheten då byggnader och växtlighet skymde sikten i riktning mot det planerade vindkraftverket.

I närområdet finns ett befintligt vindkraftverk som har varit i drift i knappt tre år. Under denna tid har några klagomål inte inkommit.

Nämnden har genmält i huvudsak följande. Om kostnaden för ett hinderstyrt kontrollsystem verkligen är 10 miljoner kronor instämmer nämnden i att det är en orimlig kostnad. I en miljökonsekvensbeskrivning för vindpark Ljungbyholm har kostnaden för en vindkraftspark med åtta kraftverk där fyra har blyxtbelysning beräknats till fyra miljoner kronor för installation och 100 000 kr per år i underhållskostnad.

Nämnden erinrar även om att omgivningen präglas av en mycket låg förekomst av artificiella ljuskällor att ett blixtljus av det slag som det är fråga om skulle innebära en mycket påtaglig olägenhet för de som bor i området eller vistas i sina fäbodstugor. Även om verket inte är synligt överallt riskerar ett blixtljus att i disigt eller molnigt väder ändå medföra påtaglig störningseffekt.

Ett alternativ för att få bort det vita blixtljuset är att höjden på vindkraftverket maximeras till 150 meter. Bolaget har inte redovisat vad en sådan åtgärd skulle innebära i form av minskad lönsamhet för projektet.

Att det inte inkommit några klagomål avseende det befintliga vindkraftverket i närområdet är inte relevant i detta sammanhang eftersom det vindkraftverket är lägre än 150 meter.

Det aktuella vindkraftverket ligger inte inom något av de intresseområden för vindbruk som utpekats i översiktplanen. Av denna framgår att ”Utanför intresseområden kommer annan markanvändning att ha företräde vid prövning av medelstora och stora vindkraftsanläggningar.”. Det behövs därför särskild hänsyn till övriga intressen för att ett nytt vindkraftverk ska släppas fram på den aktuella platsen.

DOMSKÄL

I fråga om nämndens invändning om handläggningsfel finner mark- och miljödomstolen att det i och för sig kan ifrågasättas om inte länsstyrelsen bort kommunicera överklagandet med de enskilda som yttrat sig negativt vid nämndens handläggning. Emellertid är det i målet fråga om en anmälan av miljöfarlig verksamhet och vilka skyddsåtgärder nämnden ska förelägga verksamheten. Verksamhetsutövaren kommer således inte att få något tillstånd för verksamheten som gäller mot alla (jfr 24 kap. 1 § miljöbalken) och enskilda kan därmed när som helst initiera ett tillsynsärende mot verksamheten. De enskildas invändningar kommer dessutom i stora drag att prövas genom den talan som nämnden nu för i

mark- och miljödomstolen. Vad som förekommit i länsstyrelsen utgör mot denna bakgrund inte någon sådan brist i ärendets handläggning att målet ska återförvisas.

I fråga om nämndens förstahandsyrkande bedömer mark- och miljödomstolen att det av nämnden föreslagna kontrollsystemet – även om det inte skulle vara radarbaserat – med hänsyn till vad som framkommit i målet sannolikt kommer att kosta flera miljoner kronor. Vid en avvägning enligt 2 kap. 7 § första stycket miljöbalken anser mark- och miljödomstolen att, enligt vad som nu framkommit om kostnader och störningar, kostnaden för åtgärden inte står i rimlig proportion till ljusstörningens omfattning. Mark- och miljödomstolen finner mot denna bakgrund att nämndens överklagande inte kan bifallas i denna del.

I fråga om nämndens andrahandsyrkande finner mark- och miljödomstolen att bolagets ansökan avser ett vindkraftverk som kommer att vara maximalt 145 meter i navhöjd och maximalt 140 meter i rotordiameter. I anmälan har angetts att vindkraftverkets totalhöjd (tornhöjd + rotorblad) kommer inte att överskrida 200 meter. Det är bolaget som genom sin anmälan har satt ramen för prövningen i målet. Det finns inte någon möjlighet att pröva en verksamhet med ett vindkraftverk som är maximalt 150 meter högt eftersom någon sådan anmälan inte föreligger. Det har inte heller framkommit något skäl att förbjuda anmäld verksamhet med hänvisning till vindkraftverkets höjd. Mark- och miljödomstolen finner att nämndens överklagande inte heller i denna del kan bifallas.

Nämndens överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 21 december 2016.

Alexander Häggkvist

Annika Billstein Andersson

I domstolens avgörande har deltagit Alexander Häggkvist, ordförande, och tekniska rådet Annika Billstein Andersson. Målet har handlagts av beredningsjuristen Axel Henckel.